

Επιταχύνοντας προς το δημογραφικό αδιέξοδο

Η κρίση επιδεινώνει τις συνέπειες των οπισθοδρομικών αντιλήψεων και των ανεπαρκών πολιτικών για την οικογένεια

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Μεταξύ των ταχέως πολλαπλασιζομένων κοινωνικών ομάδων των οποίων η οργή απέναντι στην κυβέρνηση Τσίπρα φουσκώνει είναι και οι πολύτεκνοι. Παραμονές της ψήφισής του πολυνομοσχεδίου με τα προσαρμοσμένα, η Ανωτάτη Συνομοσπονδία Πολυτέκνων Ελλάδος είχε αποστείλει επιστολή στους βουλευτές με τρεις προτεινόμενες ρυθμίσεις υπέρ των πολυτέκνων οικογενειών (εξαιρέσεις σχετικές με τις συντάξεις, τον ΕΝΦΙΑ και τη φορολόγηση Ι.Χ., καθώς και αυξημένο αφορολόγητο). «Καμία ρύθμιση δεν έγινε δεκτή», δηλώνει στην «Κ» ο Μανώλης Χρυσόγελος, γενικός γραμματέας της Συνομοσπονδίας.

«Όταν είχαμε δει τον κ. Τσίπρα τον Ιανουάριο, είχε μιλήσει για τις μεγάλες αδικίες που έχουμε υποστεί

Τον Ιανουάριο ο κ. Τσίπρας είχε πει ότι η κυβέρνηση Σαμαρά είχε παραβιάσει το συνταγματικό δικαίωμα των πολυτέκνων για ειδική φροντίδα από το κράτος. Σήμερα τον κατηγορούν ότι έκανε τα πράγματα χειρότερα.

και είχε υποσχεθεί να τις διορθώσει. Σήμερα έχει κάνει τα πράγματα χειρότερα αντί να τα βελτιώσει», παρατηρεί ο κ. Χρυσόγελος. Στη συνάντηση εκείνη με το προεδρείο της ΑΣΠΕ, λίγες μέρες πριν από τις εκλογές, ο κ. Τσίπρας είχε πει ότι η κυβέρνηση Σαμαρά είχε παραβιάσει το συνταγματικό κατοχυρωμένο δικαίωμά τους για ειδική φροντίδα από το κράτος.

Οι κραυγές αγωνίας των πολυτέκνων είναι μία μόνο πτυχή του διαρκώς διογκούμενου δημογραφικού δράματος της χώρας. Όπως υπενθυμίζει η ΑΣΠΕ, έρευνα του 1998 προέβλεπε ότι το 2025, το 20% του πληθυσμού της Ελλάδας θα είναι άνω των 65 ετών. Σε μία σπάνια και δυσοίωνη περίπτωση υπέρβασης των στόχων, το ποσοστό των Ελλήνων άνω των 65 έχει ξεπεράσει ήδη από πέρυσι το 20%, καθιστώντας την Ελλάδα τη δεύτερη πιο γερασμένη χώρα στην Ε.Ε. μετά την Ιταλία (20,5% έναντι 21,4%).

Τα στοιχεία, δε, συνεχώς χειροτερεύουν. Ο αριθμός των γεννήσεων ξεπέρασε τον αριθμό των θανάτων το 2011, για πρώτη φορά από το 2003, κατά 4.669 άτομα. Το 2012, το αρνητικό ισοζύγιο έφτασε σε

16.297 άτομα, ενώ το 2013, για πρώτη φορά στα χρονικά καταγραφής (από το 1921) οι γεννήσεις έπεσαν κάτω από το όριο των 100.000. Πέρυσι, απεβίωσαν 21.592 άτομα περισσότερα απ' όσα γεννήθηκαν. Φέτος, έως τις 19/10, το χάσμα είχε ήδη πλησιάσει τις 24.000 άτομα.

Σύμφωνα με τη φετινή Έκθεση Γήρανσης της Ε.Ε., το ποσοστό του πληθυσμού άνω των 65 ετών στην Ελλάδα θα σκαρφαλώσει στο 33% το 2060, έναντι ευρωπαϊκού μ.ο. 28%. Η ίδια έκθεση εκτιμά ότι μεταξύ του 2013-2060, ο πληθυσμός εργασιακής ηλικίας (15-64 ετών) θα μειωθεί από 65% σε 54%.

Δικαιώματα χωρίς αντίκρισμα

Όπως αναφέρει στην «Κ» η Αλεξάνδρα Τραγάκη, αναπληρώτρια καθηγήτρια Οικονομικής Δημογραφίας στο Χαρκοκείο Πανεπιστήμιο, την περίοδο της κρίσης αυξήθηκε ο δείκτης γονιμότητας των μη απασχολημένων γυναικών άνω των 35 ετών (για λόγους βιολογικής αναγκαιότητας), αλλά μειώθηκε σημαντικά στις νεότερες ηλικίες, ανεξαρτήτως επιπέδου εκπαίδευσης και απασχόλησης. Η τάση καθυστέρησης της τεκνοποίησης είχε ξεκινήσει πολύ πριν από την κρίση: η μέση ηλικία της Ελληνίδας τη στιγμή της γέννησης αυξήθηκε από τα 29,3 έτη το 2001 στα 31,1 το 2009, για να φτάσει τα 31,6 έτη το 2012.

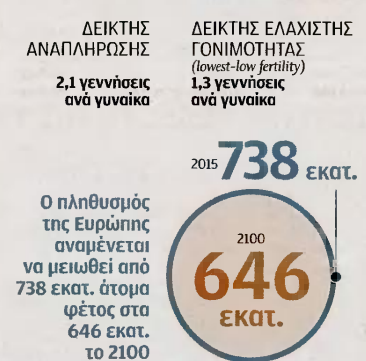
Η απροθυμία των εργαζόμενων γυναικών να κάνουν παιδιά στα χρόνια της κρίσης αποτελεί και αυτή συνέχεια της προηγούμενης κατάστασης. Ενομοταξοτώντας την ευρωπαϊκή νομοθεσία (με τον Ν. 4210/2013), δικαιούνται πλέον και οι άνδρες δημόσιοι υπάλληλοι εννέα μήνες γονική άδεια, ανεξαρτήτως αν εργάζονται οι γυναίκες τους. Στον ιδιωτικό τομέα, οι γυναίκες δικαιούνται κατ' ελάχιστον 17 εβδομάδες άδεια μητρότητας και οι άνδρες δύο μέρες άδεια πατρότητας (μετ' αποδοκών). Οι περαιτέρω παροχές διαφέρουν σημαντικά ανά κλάδο, αλλά είναι πολύ λιγότερο γενναιοδωρες σε σχέση με τον δημόσιο τομέα.

Στην πράξη, μάλιστα, όπως αναφέρει η κ. Τραγάκη, «στον ιδιωτικό τομέα ήταν σπάνιο ακόμα και πριν από την κρίση για τη γυναίκα να πάρει όλη την άδεια της. Τότε το διακύβευμα ήταν η επαγγελματική της ανέλιξη. Σήμερα, είναι η ίδια η επαγγελματική της υπόσταση». Ακόμα και στο Δημόσιο, όμως, υπάρχουν ανοικτά ζητήματα. Τον περασμένο Ιούλιο, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων καταδίκασε την Ελλάδα για την υπόθεση δικαστή του οποίου η αίτηση για εννήμερη άδεια αφού γέννησε η σύζυγός του απορρίφθηκε.

	2004	2014	2060
ΕΛΛΑΔΑ	18%	20,5%	33%
Ιταλία	19,2%	21,4%	30%
Ε.Ε.	16,4%	18,5%	28%

	2004	2013	2060
ΕΛΛΑΔΑ	27,1%	30,7%	60,2%
Ιταλία	28,8%	32,7%	53%
Ε.Ε.	24,4%	27,5%	50,1%

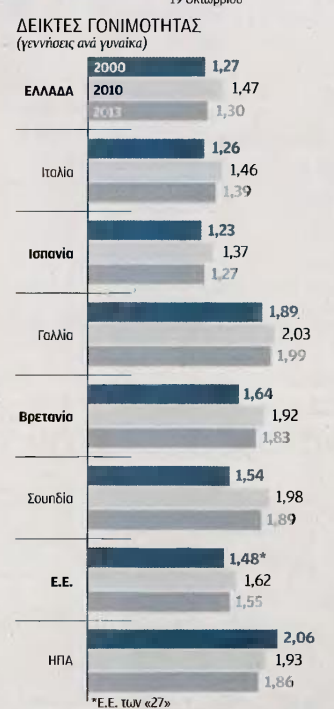

Το παράδοξο της Νότιας Ευρώπης

Ένα από τα φαινομενικά παράδοξα της ευρωπαϊκής δημογραφικής κρίσης είναι η έντασή της στη Νότια Ευρώπη - σε χώρες όπου ο θεσμός της οικογένειας παραμένει ισχυρός. Σύμφωνα με στοιχεία του 2013, ο δείκτης γονιμότητας στην Ιταλία ήταν 1,39 παιδιά ανά γυναίκα, στην Ελλάδα και στην Κύπρο ήταν 1,3 και στην Ισπανία ήταν μόλις 1,27. Ο δείκτης αναπλήρωσης που απαιτείται ώστε να μείνει σταθερός ο πληθυσμός είναι 2,1 παιδιά ανά γυναίκα, ενώ 1,3 θεωρείται το κατώφλι της «ελάχιστης γονιμότητας» (lowest-low fertility): η παραμονή μιας χώρας σε τέτοιο επίπεδο οδηγεί σε μείωση του πληθυσμού κατά 50% μέσα σε 45 χρόνια!

«Η κατάσταση αυτή εδραιώθηκε πολύ πριν από τα τρέχοντα μέτρα λιτότητας», εξηγεί στην «Κ» ο Φραντσέσκο Μπιλιόρι, καθηγητής Κοινωνιολογίας και Δημογραφίας στην Οξφόρδη και από τους βασικούς εισηγητές της έννοιας της ελάχιστης γονιμότητας. «Οι δείκτες έφτασαν στο χαμηλότερο τους επίπεδο στο μέσο της δεκαετίας του '90». «Καμία από τις χώρες της Νότιας Ευρώπης δεν έχει αναπτύξει παρά υποτυπώδη προγράμματα πρόνοιας για οικογένειες», εξηγεί. «Επιπλέον, η γονιμότητα στις μέρες μας είναι υψηλότερη όπου υπάρχει μεγαλύτερη ισοπία μεταξύ των φύλων, τομέας όπου η Νότια Ευρώπη δεν έχει καλές επιδόσεις».

Στη Σουηδία, για παράδειγμα, πρωτότορο στην ισοπία των φύλων, όπου οι γονεϊκές δικαιούνται 480 ημέρες γονεϊκής άδειας μετ' αποδοκών, εκ των οποίων οι 60 ανήκουν στον πατέρα, οι δείκτες γονιμότητας έχουν αυξηθεί εντυπωσιακά την τελευταία δεκαετία. Μια άλλη εντυπωσιακή δημογραφική επίδοση είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες. Εκεί, το ελληνοαμερικανικό κράτος πρόνοιας αντισταθίζει από μια εξαιρετικά ευέλικτη αγορά εργασίας, που επιτρέπει την ταχεία επανένταξη των νέων μητέρων και τις αντιστοίχες, προοδευτικές κοινωνικές αντλήσεις σχετικά με τον ρόλο των δύο φύλων στην ανατροφή των παιδιών.

ΠΗΓΕΣ: ΠΣΑ-ΗΓ, ΕΛΣΤΑΤ, Eurostat, Γραφείο Τροπικού, ΟΗΕ